

Wzrost AD 1 (Informacje)

Ciągi liczbowe

Ciąg liczbowy (ciąg rzeczywisty) to konkretna funkcja

$$a: \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{R}.$$

Wartości tej funkcji dla każdego $n \in \mathbb{N}$ nazywamy

n -tym wyrazem ciągu i oznaczamy: a_n .

Ciąg o takich wyrazach oznaczamy: (a_n) .

Przykład:

$$a: \mathbb{N} \rightarrow \mathbb{R}, \quad a(n) = 1 + \frac{1}{n}$$

piąty wyraz: $a_5 = 1 + \frac{1}{5}, \quad (a_n)$

Definicja: Ciąg (a_n) jest ograniczony z dołu,

gdzie:

$$\exists m \in \mathbb{R} \quad \forall n \in \mathbb{N} \quad m \leq a_n.$$

Ciąg (a_n) jest ograniczony z góry, gdzie:

$$\exists M \in \mathbb{R} \quad \forall n \in \mathbb{N} \quad a_n \leq M.$$

Ciąg (a_n) jest ograniczony, gdzie:

$$\exists m, M \in \mathbb{R} \quad \forall n \in \mathbb{N} \quad m \leq a_n \leq M.$$

Uwaga: Wamien ne to, aby (a_n) byt szeregowany

mozne zapisać w postaci:

$$\exists M \in \mathbb{R} \quad \forall n \in \mathbb{N} \quad |a_n| \leq M.$$

Definicja Ciąg (a_n) jst rosnący [siabo rosnący],

gdz: $\forall n \in \mathbb{N} \quad a_n < a_{n+1}$ $[\forall n \in \mathbb{N} \quad a_n \leq a_{n+1}]$

$$a_1 < a_2 < a_3 < \dots$$

$$a_1 \leq a_2 \leq a_3 \leq \dots$$

ciąg (a_n) jst malejący [siabo malejący],

gdz: $\forall n \in \mathbb{N} \quad a_n > a_{n+1}$ $[\forall n \in \mathbb{N} \quad a_n \geq a_{n+1}]$

$$a_1 > a_2 > a_3 > \dots$$

$$a_1 \geq a_2 \geq a_3 \geq \dots$$

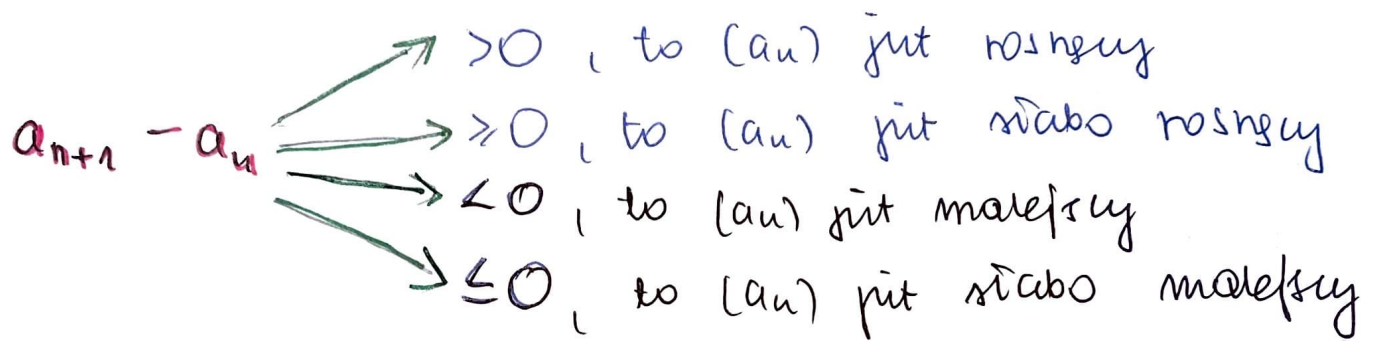
ciąg rosnący
ciąg siabo rosnący
ciąg malejący
ciąg siabo malejący

ciąg
monotoniczny

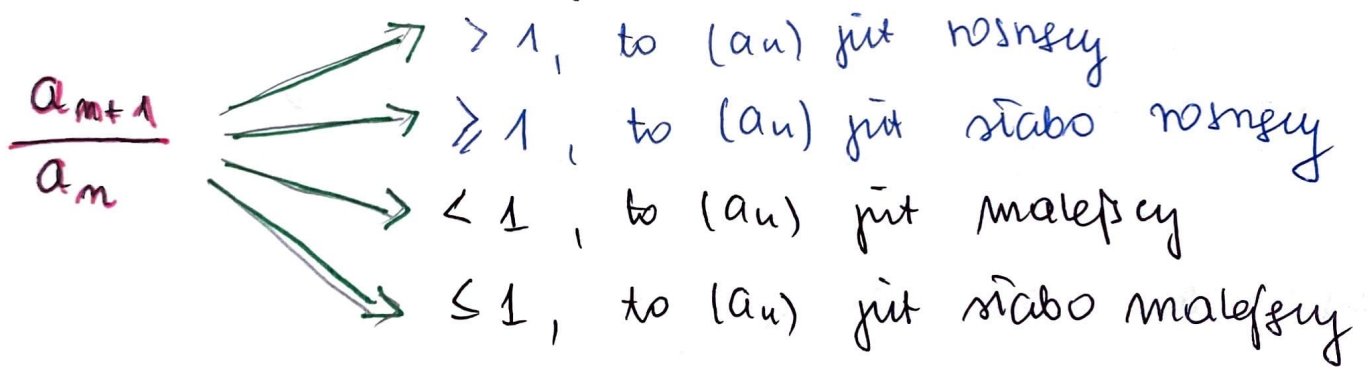
pozostate ciągi

Jak PRAKTYCZNIĘ badaemy monotoniczność ciągu:

1) (a_n) - dowolny ciąg; to badamy różnicę

2) (a_n) - ciąg o wyrazach dodatnich $[\forall a_n > 0, n \in \mathbb{N}]$,
to badamy iloraz

GRANICA CIĄGU

Definicja Ciąg (a_n) jest zbieżny do liczby $q \in \mathbb{R}$
wtedy i tylko wtedy, gdy

$$\forall \varepsilon > 0 \quad \exists N \in \mathbb{N} \quad \forall n \geq N \quad |a_n - q| < \varepsilon.$$

Pisemy wtedy: $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = q$ lub $a_n \rightarrow q$,

o liczbie q mówimy, że jest granicą właściwą ciągu.

Definicja

ciąg (a_n) jest zbieżny do granicy
miejscowej $+\infty$ wtedy i tylko wtedy, gdy

$$\forall \varepsilon > 0 \quad \exists N \in \mathbb{N} \quad \forall n \geq N \quad a_n > \varepsilon.$$

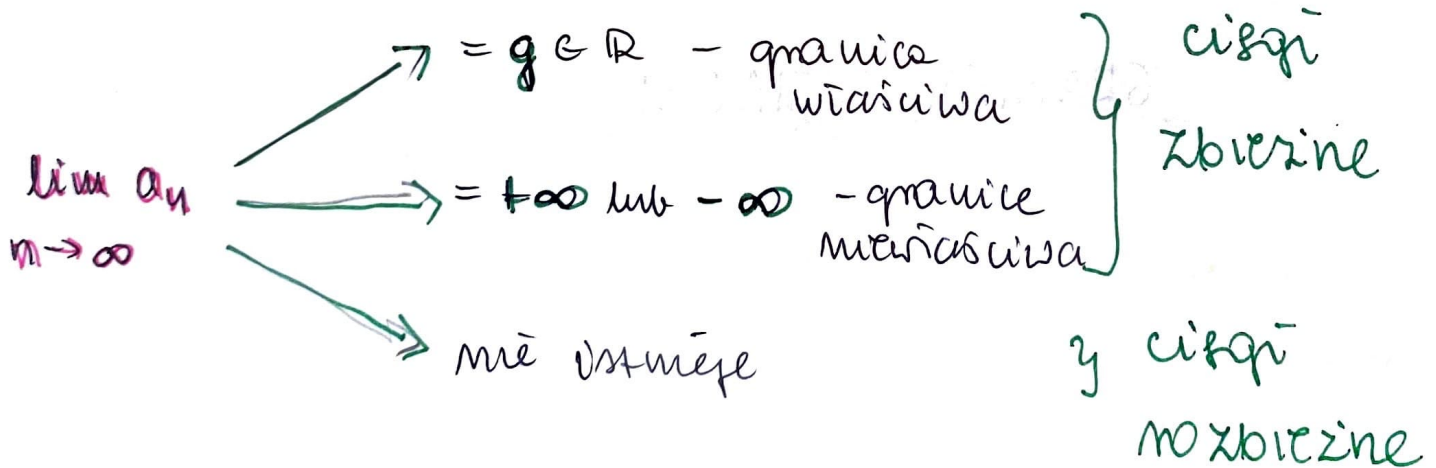
Pierwszy wtedy: $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = \infty$ lub $a_n \rightarrow \infty$.

ciąg (a_n) jest zbieżny do granicy
miejscowej $-\infty$ wtedy i tylko wtedy, gdy

$$\forall \varepsilon < 0 \quad \exists N \in \mathbb{N} \quad \forall n \geq N \quad a_n < \varepsilon$$

Pierwszy wtedy: $\lim_{n \rightarrow \infty} a_n = -\infty$ lub $a_n \rightarrow -\infty$.

Cyfrę może się zdarzyć:

Innych możliwości nie ma.

PRZYDATNE FAKTY:

1) Granice ciągu zbieżnego (do g lub $+\infty$ lub $-\infty$)
mają zawsze od wartości skrajnej różnicę jego
wyrazów.

$$2) \lim_{n \rightarrow \infty} q^n = \begin{cases} 0 & \text{gdym } |q| < 1 \\ 1 & \text{gdym } q = 1 \\ \infty & \text{gdym } q > 1 \\ \text{nie ist.} & \text{gdym } q \leq -1 \end{cases}$$

granice
ciągu
geometrycznego

3) $\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{a} = 1$, dla $a > 0$ (można wyliczyć
nie podając definicji)

Twierdzenia o granicach własnych

Twierdzenie Jeśli ciąg jest zbieżny do granicy
własnej, to jest ograniczony.

Implikacja odwrotna nie jest prawdziwa - np.
ciąg (a_n) , gdzie $a_n = (-1)^n$ jest ograniczony:

$$-1 \leq a_n \leq 1,$$

ale nie jest zbieżny.

Twierdzenie (o działaniach na granicach ciągów)

Jeżeli ciągi (a_n) i (b_n) są zbieżne do granic właściwych, to:

$$\bullet \lim_{n \rightarrow \infty} (a_n + b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n + \lim_{n \rightarrow \infty} b_n$$

$$\bullet \lim_{n \rightarrow \infty} (c \cdot a_n) = c \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \quad , \quad c \in \mathbb{R}$$

$$\bullet \lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \cdot b_n) = \lim_{n \rightarrow \infty} a_n \cdot \lim_{n \rightarrow \infty} b_n$$

$$\bullet \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{a_n}{b_n} = \frac{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n}{\lim_{n \rightarrow \infty} b_n} \quad , \quad \text{o ile } \lim_{n \rightarrow \infty} b_n \neq 0.$$

$$\bullet \lim_{n \rightarrow \infty} (a_n)^p = \left(\lim_{n \rightarrow \infty} a_n \right)^p \quad , \quad p \in \mathbb{Z} \setminus \{0\}$$

$$\bullet \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[k]{a_n} = \sqrt[k]{\lim_{n \rightarrow \infty} a_n} \quad , \quad k \in \mathbb{N} \setminus \{1\}$$

Twierdzenie

Jeżeli (a_n) jest ograniczony i $\lim_{n \rightarrow \infty} b_n = 0$,

$$\text{to } \lim_{n \rightarrow \infty} (a_n \cdot b_n) = 0.$$

Twierdzenie (o trzech ciągach)

zadani ciągów (a_n) , (b_n) , (c_n) spełniających warunki

$$1) \quad \exists \quad \forall \quad a_n \leq b_n \leq c_n \\ \mathbb{N} \in \mathbb{N} \quad n \geq N$$

$$2) \quad \lim_{n \rightarrow \infty} a_n = \lim_{n \rightarrow \infty} c_n = g$$

$$\text{to } \lim_{n \rightarrow \infty} b_n = g.$$

Przykład:

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{2^n + 3^n + 5^n}$$

$$a_n \leq b_n \leq c_n$$

$$\sqrt[n]{5^n} \leq \sqrt[n]{2^n + 3^n + 5^n} \leq \sqrt[n]{5^n + 5^n + 5^n}$$

$$\parallel \\ 5 \rightarrow 5$$

$$\parallel \\ \sqrt[n]{3 \cdot 5^n}$$

ciąg stały:
5, 5, 5, ...

$$\parallel \\ \sqrt[n]{3} \cdot 5 \\ \leftarrow 1 \cdot 5 \\ \parallel \\ 5$$

ciąg stały

z własności

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{a} = 1, \\ a > 0$$

Zatem z tw:

$$\lim_{n \rightarrow \infty} b_n =$$

$$= \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt[n]{2^n + 3^n + 5^n} = 5$$

DEFINICJA LICZBY e

Twierdzenie Ciąg niemalejący (dla $n \geq N$) oraz ograniczony z góry jest zbieżny do granicy własnej.

Twierdzenie

Ciąg (e_n) , gdzie $e_n = (1 + \frac{1}{n})^n$ jest niemalejący i ograniczony z góry.

Wniosek:

Ciąg (e_n) jest zbieżny.

Granice tego ciągu oznaczamy przez e , mamy więc:

$$e \stackrel{\text{def}}{=} \lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{n}\right)^n$$

$e \approx 2,7182\dots$ wartości liczby e w przybliżeniu

$\log_e x =: \ln x$ logarytm naturalny

$e^x =: \exp x$ eksponenta

FAKT: jeżeli 1) $a_n > 0$ dla $n=1, 2, \dots$

$$[a_n < 0]$$

$$2) \lim_{n \rightarrow \infty} a_n = +\infty$$

$$[\lim_{n \rightarrow \infty} a_n \rightarrow -\infty]$$

to

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{a_n}\right)^{a_n} = 0.$$

Przykład:

$$\lim_{n \rightarrow \infty} \left(1 + \frac{1}{n+2}\right)^{3n} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\left[\left(1 + \frac{1}{n+2}\right)^{n+2}\right]^3}{\left(1 + \frac{1}{n+2}\right)^6} = \frac{e^3}{1} = e^3$$

Twierdzenie (o dwóch ciągach)

Jeżeli ciągi (a_n) , (b_n) spełniają warunki:

$$1) \exists N \forall n > N \quad a_n \leq b_n$$

$$2) \lim_{n \rightarrow \infty} a_n = +\infty$$

to $\lim_{n \rightarrow \infty} b_n = +\infty$.

Przedstawione jest analogiczne twierdzenie dla ciągów zbieżnych do $-\infty$.